

Galvasová, Milena

K některým aspektům souvisejícím s formováním socialistické osobnosti

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. G, Řada sociálněvědná. 1983, vol. 32, iss. G27, pp. [121]-129

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/111240>

Access Date: 20. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MILENA GALVASOVÁ

K NĚKTERÝM ASPEKTŮM SOVISEJÍCÍM S FORMOVÁNÍM SOCIALISTICKÉ OSOBNOSTI

Současná epocha je „epochou zápasu dvou protichůdných společenských soustav, epochou socialistických revolucí a národně osvobozeneckých revolucí, epochou rozkladu imperialismu, likvidace koloniálního systému, epochou přechodu stále nových národů na cestu k socialismu, vítězství socialismu a komunismu v celosvětovém měřítku“.¹ Marxisticko-leninská teorie na základě vymezení hlavního obsahu, rozporů i hlavních revolučních sil soudobé epochy teoreticky zdůvodňuje zákonitost boje dvou protikladných společenských soustav i postupného vítězství socialismu a komunismu na celém světě.

Proti tomuto objektivně existujícímu vývojovému trendu vystupuje jako brzdicí, retardační síla antikomunismus, jehož určujícím strategickým cílem je svržení, likvidace komunismu. Základem této strategie je vypracování teorií, které mají nahradit revoluční učení dělnické třídy. Jako příklad bychom mohli uvést celý systém teorií, které se snaží nahradit právě marxisticko-leninskou teorii soudobé epochy.

K ANTIKOMUNISTICKÝM KONCEPCÍM VZTAHU KAPITALISMU A SOCIALISMU

Snahou teoretiků antikomunismu je zabránit tomu, aby marxisticko-leninský výklad a zdůvodnění vývoje společnosti pronikly do vědomí rozhodující většiny pracujících kapitalistických zemí a oslabit zároveň ideově politickou jednotu socialistických zemí. Proto vypracovávají celý systém teorií, jež mají marxisticko-leninské učení o soudobé epoše vyvrátit nebo alespoň oslabit. Z nich vynikají především dvě antikomunistické komplexní koncepce dalšího společenského vývoje, a to koncepce transformace kapitalismu a koncepce konvergence.

První má za cíl zdůvodnit možnost samovývoje kapitalismu k sociálně

¹ Dokumenty mezinárodních porad komunistických a dělnických stran 1957, 1960, 1969, Svoboda, Praha 1979, str. 40.

spravedlivé společnosti, kde budou překonány třídní a sociální rozdíly a kde soukromé vlastnictví výrobních prostředků se stane „nepodstatnou“ záležitostí. Tyto koncepce se snaží dokázat, že v kapitalistických zemích v podmínkách vědeckotechnické revoluce automaticky mizí protiklad mezi prací a kapitálem, dochází ke zvyšování a vyrovnávání životní úrovně a způsobu života i kulturnosti všech vrstev obyvatelstva a tím k překonávání sociální nerovnosti. Takové teorie zcela záměrně opomíjejí učení o třídním boji a socialistické revoluci, která jediná může zahájit cestu k překonání třídních a sociálních rozdílů.

K nejznámějším teoriím této koncepce patří teorie státu blahobytu, teorie demokratizace kapitálu, teorie revoluce v příjmech, teorie střední třídy a řada dalších.

Koncepce konvergence na první pohled naopak vychází z existence kapitalismu a socialismu. Tvrdí však, že kapitalismus a socialismus jsou pouze dva projevy jedné podstaty, které mají všechny předpoklady ke splynutí. Tato koncepce má na první pohled (při neznalosti marxistickoleninské teorie) zcela logickou stavbu. I ona vychází z vědeckotechnické revoluce a na základě skutečnosti, že proces vývoje výrobních sil má řadu shodných rysů v obou společenskoekonomických soustavách (automatizace výroby, chemizace, nové zdroje surovin, nové pracovní nástroje, nové technologie, nové zdroje energie, kybernetika, výpočetní technika aj.), dospívá k závěru, že mezi kapitalismem a socialismem není podstatných rozdílů.

Teoretikové antikomunismu však ve své konstrukci záměrně zamlčují to nejdůležitější, a to skutečnost, že podstata dané společenskoekonomické formace není určena charakterem výrobních sil, ale charakterem výrobních vztahů. Výrobní vztahy tvoří základnu společnosti, „z níž je nutno konečniců vysvětlovat veškerou nadstavbu právních a politických institucí...“²

Jako nejznámější teorie patřící do koncepce konvergence je možno uvést teorii industriální společnosti, teorii postindustriální společnosti, teorii stadií růstu, teorii technotronní společnosti, teorii hybridní společnosti aj.

K teoriím, které útočí na podstatu marxistickoleninského učení o soudobé epoše, patří i buržoazní falzifikace teorie mírového soužití států s rozdílným společenskoekonomickým zřízením (např. teorie deideologizace, teorie rozdělení sfér vlivu, teorie omezené jaderné války aj.), dále falzifikace teorie třídně sociální struktury kapitalismu (např. teorie střední třídy, teorie zániku tříd v kapitalismu, teorie stratifikace, teorie sociální mobility aj.), falzifikace společenského poslání dělnické třídy (např. teorie elit, teorie koloběhu elit, teorie nové třídy vykořisťovatelů aj.) a řada dalších.

ZMĚNY STRATEGIE ANTIKOMUNISMU V BOJI PROTI SOCIALISMU PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE

Antikomunismus je složitý, vnitřně diferencovaný systém mající za cíl svržení komunismu. Prvním směrem antikomunismu je tzv. teoretický proud, který má za cíl zdůvodnit existenci kapitalismu, oslabit učení marxismu-leninismu a jeho vliv na dělnickou třídu.

² Marx, K., Engels, B.: Spisy 20, Praha 1966, str. 50.

Praktickopolitický směr antikomunismu zahrnuje oblast praktické politické činnosti, v současné době má stále více podobu a charakter státní politiky. Tento směr prostupuje praktickou politickou činností nejenom jednotlivců, ale i institucí, politických stran, zájmových organizací. Pro realizaci svých cílů využívá mohutný státní aparát, sdělovací prostředky, ale i školské a osvětové instituce aj.

Třetím směrem antikomunismu je tzv. běžný antikomunismus, který zahrnuje sféru lidské psychiky, využívá pro své cíle všech přežitků, deformací, které se po generace ve vědomí lidí vytvářely.

Všechny směry antikomunismu míří komplexně a jednotně k vytyčenému cíli, kterým je oslabení a později zničení světového komunismu. Antikomunismus jako systém teoretických východisek, praktické politické činnosti i běžného přesvědčení není strnulým „učením“, ale naopak mění a rozvíjí strategii v souvislosti se změnami mezinárodního dělnického a komunistického hnutí, rozvojem světové socialistické soustavy, změnami myšlení a politické orientace lidí apod. Tato pružná strategie je výrazně patrna zejména po druhé světové válce, kdy se objevují tři základní antikomunistické vojenskopolitické koncepce likvidace socialismu.

1. První koncepce je tzv. koncepce zadržování a zatlačování komunismu. Trvá zhruba do poloviny 50. let a jejím základem je doktrína studené války, založená na americké vojenské převaze, především podepřená americkým monopolem atomové zbraně. V první fázi tohoto období se jedná především o „zadržení“ komunismu, tedy o to, aby nedošlo k vítězství socialistických revolucí i v dalších zemích Evropy, zejména tam, kde byly silné pozice národní a lidové fronty proti fašismu s rozhodující úlohou komunistů. Šlo o likvidaci možnosti vzniku „komunistických režimů“ ve Francii, Itálii aj. Ve druhé fázi byla již snaha zatlačit komunismus do hranic SSSR, tedy zlikvidovat vítězství lidových demokracií v ČSR, Polsku, Maďarsku aj.

V tomto období je nosnou idea zničení komunismu cestou otevřené vojenské agrese – zničení komunismu zvenčí.

2. Zhruba po maďarských událostech začíná druhé strategické období antikomunismu v boji proti světovému socialismu. Koncepce otevřeného útoku, snahy zlikvidovat komunismus zvenčí, byly nahrazeny koncepcemi tzv. spolupráce. Nejznámější koncepcí tohoto období je koncepce stavění mostů. V této strategické etapě jde o likvidaci socialismu cestou spolupráce kapitalistických a socialistických zemí. Pod rouškou kulturní, sportovní, hospodářské, vědecké aj. spolupráce měly nepřátelské tendence pronikat do jednotlivých socialistických zemí a tak vytvářet prostor pro konečnou likvidaci socialismu a komunismu. Určitým vyvrcholením tohoto období byly události v ČSSR v letech 1968–1969.

Strategie tohoto období nahrazuje koncepci zničení komunismu cestou vojenské agrese koncepcí zničení komunismu cestou spolupráce kapitalistických a socialistických zemí.

3. I předcházející koncepce se ukázala jako neefektivní, především tím, že nepočítala s důsledným internacionalismem zemí světové socialistické soustavy. Proto dochází opět (zhruba počátkem 70. let) k přehodnocení strategie boje proti komunismu a nastupuje třetí období, kdy jako hlavní prostředek likvidace komunismu je zvoleno působení na vědomí lidí v so-

cialistických zemí tak, aby se stali aktivními nositeli nepřátelských názorů a sami vlastní činností zničili socialistické zřízení. Nejznámější koncepcí tohoto období je koncepce psychologické války.

Třetí strategická etapa přechází ke třetí možné taktice likvidace komunismu – a to cestou zevnitř.

Pro strategii soudobého antikomunismu je typické, že rozpracovává řadu variant zničení komunismu. Ke koncepcím, které jsme výše uvedli, by bylo možné přiřadit řadu dalších, jako jsou např. koncepce Z. Brzezinského – teorie 10letých cyklů, teorie globální odvety a řada dalších. Avšak tyto koncepce jen charakterizují uvedené etapy, kdy se výrazně měnila strategie antikomunismu v boji proti socialistickým zemím.

Přes všechny dílčí úchytky (např. pokusy obnovit studenou válku) je jádrem strategie současného antikomunismu snaha ovlivnit vědomí obyvatel socialistických zemí tak, aby se stali vědomými nositeli nepřátelských názorů.

Možnost dopadu této koncepce vynikne, vyjdeme-li ve svých úvahách ze vztahu bytí a vědomí. Marxisticko-leninská teorie dává jednoznačnou vědeckou odpověď na vztah vědomí a bytí tím, že dokázala prvotnost bytí a druhotnost vědomí. Avšak tento vztah není mechanický, vědomí není pasivním odrazem bytí. Vztah je dialektický. A z tohoto dialektického vztahu bytí a vědomí plynou některá východiska i pro naše úvahy.

- Vědomí není jen vnitřním bytím osobnosti. Objektivizuje se a existuje také mimo osobnosti – v objevech, právních a morálních normách, uměleckých dílech apod.
- Objektivní svět, který na člověka působí, se odráží ve vědomí a mění se v ideální. A pak se vědomí (ideální) mění prostřednictvím činnosti ve skutečnost (reálné). „Myšlenka o přeměně ideálního v reálné je hluboká, velmi důležitá pro dějiny. Ale i v osobním životě člověka je vidět, že je tu mnoho pravdy.“³
- Vědomí není pasivním odrazem bytí, ale má aktivní tvůrčí vztah k vnějšímu světu, k sobě samému i k lidské činnosti.
- Aktivita vědomí se projevuje i v tom, že lidé odrážejí okolní svět cíle-vědomě a výběrově.
- Odraz reálného světa ve vědomí není mechanický a přímý, ale je zprostředkovaný (výchovou, třídními vztahy, sociálními vztahy, rodinou, tradicí aj.).
- Vědomí může nejenom bytí předbíhat, ale může za ním i zaostávat.⁴

Z relativní samostatnosti a aktivní úlohy vědomí vyplývá, že člověk jedná v každodenní činnosti podle toho, do jaké míry si své postavení (objektivně existující společenské vztahy) uvědomuje a jak se s ním ztotožňuje.

Tato skutečnost je známá tvůrcům antikomunistických koncepcí likvidace komunismu a plně se jí snaží využít. Podstatou psychologické války je dosáhnout takového vlivu na vědomí lidí v socialistických zemích, aby

³ Lenin, V. I.: Spisy 38, Praha 1960, str. 116.

⁴ Srovnej např. Brychnáč, V. a kol.: Marxisticko-leninská filozofie, Svoboda, Praha 1978, str. 74 a násl.; Konstantinov, F. V.: Marxisticko-leninská filozofie, Svoboda, Praha 1973, str. 80 a násl.

se v rozporu s objektivní podstatou socialismu stali nejen nositeli nepřátelských názorů, ale aby začali podle nich i jednat, začali vyvíjet socialismu nepřátelskou činnost.

URČUJÍCÍ RYSY SOCIALISTICKÉ OSOBNOSTI

V současné době se tedy jedním z rozhodujících kritérií boje socialismu s kapitalismem stává boj o vědomí člověka. Ideologický boj nabývá na ostrosti a vyhrcovenosti. Proto ne náhodou je v centru pozornosti a veškeré činnosti socialistické společnosti boj o vědomí člověka, boj za zformování socialistické osobnosti.

Každá společenskoekonomická formace formuje člověka, vytváří rysy jeho osobnosti v souladu se svými potřebami a cíli. Základní charakter rysů člověka v každé společnosti je podmíněn a determinován stávající ekonomickou a sociálně-politickou strukturou. Tak např. vykořisťovatelská společnost rozvíjí u dětí pracujících rysy bojácnosti, poslušnosti, podřízenosti aj., u dětí vládnoucí třídy rysy individualismu, panovačnosti, bezohlednosti aj.

Rysy socialistické osobnosti se kvalitativně liší od rysů vytvářených předchozími společnostmi. Tato skutečnost vyplývá z celkové kvalitativní odlišnosti socialismu od všech typů vykořisťovatelských společností. V podmínkách socialismu se mění kvalita vztahu mezi společenskými, skupinovými a individuálními zájmy. Tyto zájmy nejsou antagonistické. Tak, jak byly v důsledku socialistické revoluce zrušeny antagonistické třídní vztahy, tak byly vytvořeny předpoklady i pro přeměnu ostatních vztahů. Zájmy společenské, skupinové i individuální se navzájem doplňují a podmiňují. Můžeme říci, že na základě změn v oblasti ekonomické, politické a třídní se formují nové rysy člověka, rysy socialistické osobnosti. Rysy určující socialistickou osobnost lze rozdělit do tří skupin. Mezi jednotlivými skupinami rysů a rysy samotnými existují složité vazby, navzájem se doplňují a podmiňují — tvoří jednotu osobnosti. Všechny rysy je tedy nutno studovat v dialektické jednotě.

Do první skupiny je nutno zařadit rysy, které souvisejí se vztahem osobnosti k celé společnosti. Socialismus se stává nezbytnou podmínkou pro rozvoj a uskutečňování zájmů všech lidí. Objektivně, i ve vědomí lidí, se stává tento nový společenský řád výsledkem vlastní činnosti všech pracujících. Zájmy celospolečenské se tak postupně ztotožňují se zájmy každého jednotlivce. Proto v socialistické společnosti vznikají nové rysy osobnosti, ke kterým patří např. oddanost věci dělnické třídy, oddanost marxisticko-leninské teorii, vědomí důstojnosti pracujícího člověka, optimismus a cílevědomost, disciplinovanost, uvědomělá tvořivá aktivita, organizovanost, vysoká politická vyspělost aj.

Druhá skupina rysů socialistické osobnosti souvisí se vztahem jednotlivce k vlastní tvořivé činnosti, k pochopení svého místa ve společenském, zejména výrobním procesu. Postupně dochází ke změně kvality vztahu člověka k vlastní práci. Doposud se práce jevila pro člověka jen jako cizí síla, které se člověk musel podřídit, aby mohl žít. Bylo to tím, že práce existovala převážně ve formě námezdní práce, tj. práce, která v okamžiku,

kdy ji dělník vykonává, mu již nepatří. Tento fakt vyjadřuje závěr: „... předmět, který práce produkuje, její produkt, se proti ní staví jako cizí bytost, jako moc nezávislá na výrobci“.⁵

Práce ve vykořisťovatelské společnosti sloužila především k obohacování majitelů výrobních prostředků. Práce v podmínkách socialismu přerůstá v novou kvalitu. Přináší užitek a prospěch celé společnosti a tím i jednotlivci, kterému stále více a více přináší i osobní uspokojení.

Prostřednictvím účasti ve společenské výrobě, ať již více či méně zprostředkované, uplatňuje člověk své schopnosti, projevuje svou aktivitu jako tvůrce nových společenských hodnot. V této souvislosti si člověk vytváří nový vztah nejenom k práci, ale i ke vzdělanosti, kultuře, morálce. Formují se nové rysy osobnosti, nové vlastnosti, jako jsou např. uvědomělý vztah k práci, uvědomělý přístup k novým vědomostem, aktivní osvojování si nových odborných znalostí, vytváření nových mravních návyků, systematická a tvořivost práce, pracovní kázeň aj.

Konečně do třetí skupiny nových rysů osobnosti můžeme zařadit vztah člověka k ostatním lidem, který se rovněž od základů mění. Z člověka vychovaného vykořisťovatelskou společností, tj. z člověka individualisty, egoisty, vychovávává socialistická společnost člověka nového typu. Kapitalistická společnost je založena na individualismu, socialistická naopak je svou podstatou kolektivistická. Socialistická společnost stmeluje v harmonický celek jednotlivce a kolektiv, zájmy jednotlivce a společnosti. Vytváří základ norem společenského života, který vychází z objektivně podmíněné jednoty zájmů společenských tříd a skupin, zájmů jednotlivce a kolektivu. Celá společnost je koneckonců tvořena jednotou zájmů tříd a sociálních skupin.

Socialistická společnost jako první společnost v historii řeší po staletí trvající rozpor mezi individuem a společností i rozpor mezi osobnostmi. Dává základní předpoklady pro vytvoření nových vztahů mezi lidmi.

Proto k novým rysům socialistické osobnosti patří kolektivismus, vlastenectví, internacionalismus aj.

IDEOLOGICKÁ A POLITICKOVÝCHOVNÁ ČINNOST – SOUČÁST VÝCHOVY SOCIALISTICKÉ OSOBNOSTI

Vychovat člověka, který bude nositelem všech výše uvedených rysů a vlastností není jednoduché. Tento proces je podmiňován celkovou situací socialismu – jeho úspěchy i problémy, zostřenou ideologickou diverzí ze strany kapitalistických zemí a konečně i uvědomělostí každého jednotlivce.

Výchova je v marxisticko-leninské teorii chápána jako záměrná formativní společenská činnost spočívající v regulaci procesu učení a individuálního vývoje člověka, jako záměrné působení, které formuje vztah člověka ke světu, jako vyzbrojování člověka systémem vědeckých poznatků, zručností, návyků, formování jeho vědomí a chování.⁶

Výchova je chápána jako složitý, mnohostranný, komplexní a dynamický

⁵ Marx, K.: Ekonomicko-filosofické rukopisy z r. 1844, Praha 1961, str. 63.

⁶ Srovnej např. Velikanič, J.: Zložky komunistické výchovy, SPN, Praha 1977, str. 16 a násl.

proces, jehož základem je vztah (a to aktivní vztah) objektu a subjektu. Je tedy důležité znát i základní složky výchovy, pomocí kterých se realizují její cíle, znát i základní činitele výchovného procesu.

V oblasti komponentů, složek, činitelů, podmínek výchovy je poměrně velká rozmanitost při jejich stanovování jednotlivými autory. Tak např. při vymezení složek výchovy se řada autorů drží klasického dělení, ale objevují se i koncepty nové (např. vyčleňování složek výchovy z hlediska společenského bytí a vědomí, z hlediska struktury osobnosti aj.). Někteří autoři vyčleňují jako samostatnou složku ideově politickou výchovu.⁷ Tím chtějí zdůraznit důležitost procesu formování politicky vyspělých osobností v období výstavby socialismu. Většina koncepcí však vychází z názoru, že ideologická a politickovýchovná činnost musí prostupovat nejen všechny složky výchovy, ale i působení všech výchovných činitelů atd. Jenom tento komplexní přístup k podílu ideologické a politickovýchovné činnosti v procesu formování osobnosti může zaručit naplnění stanovených cílů.

Zaměříme se proto v další části na některé problémy ideologické a politickovýchovné činnosti, především se zřetelem na naplnění stávajících úkolů budování rozvinuté socialistické společnosti.

V současném období ostrého ideologického boje, kdy se strategové anti-komunismu snaží obyvatelstvo socialistických zemí přesvědčit o správnosti své cesty vývoje, kdy zhoršená mezinárodní situace klade větší nároky na hospodářství jednotlivých socialistických zemí, je nutno neustále zvyšovat nároky na ideologickou a politickovýchovnou činnost.

Zvyšování účinnosti ideologické a politickovýchovné činnosti je podmíněno jejím pevným spojením s úkoly budování socialistické společnosti, s věrností, tvořivým rozvojem a důsledným uplatňováním marxismu-leninismu. Provádět správnou a účinnou ideologickou a politickovýchovnou práci znamená především se správně orientovat ve složitých společenských otázkách, podílet se na uskutečňování výchovného vlivu na široké masy pracujících.

Je třeba přesvědčit každého člena společnosti o potřebě vlastního angažovaného vztahu nejen k práci, ale k celé společnosti, přivést každého k aktivnímu podílu na tvorbě a uskutečňování politiky strany, dosáhnout stavu, kdy si lidé nejen osvojí světový názor dělnické třídy, ale plně se s ním ztotožní. K dosažení tohoto stavu je současně nutné, aby lidé dovedli strážlivě, logicky, objektivně a především třídně hodnotit společenské jevy.

Výrazným nástrojem realizace ideologické a politickovýchovné práce jsou hromadné sdělovací prostředky, jejichž hlavním úkolem „bude i nadále vyzbrojovat širokou veřejnost jasnými stanovisky k základním otázkám vnitřní a zahraniční politiky“.⁸ Úkolem hromadných sdělovacích prostředků je ukazovat na vysoké profesionální a politické úrovni perspektivy budování socialismu a komunismu, pravdivě, z marxisticko-leninských pozic, objasňovat jak základní vývojové tendence naší společnosti, tak i mezinárodně politickou situaci. Hromadné sdělovací prostředky musí sehrát důležitou roli v procesu politické výchovy všech občanů.

⁷ Srovnej např. Velikanič, J.: op. cit., str. 29 a násled.

⁸ Sborník hlavních dokumentů XVI. sjezdu KSČ, Svoboda, Praha 1981, str. 37.

Neméně důležité místo zaujímá v procesu ideologické a politickovýchovné práce umění a kultura. Veškerá umělecká tvorba musí být prodchnuta komunistickou stranickostí, musí reagovat na hlavní otázky dneška, bojovat za socialistickou morálku, vychovávat v duchu socialistického vlastnictví a proletářského a socialistického internacionalismu. Naplnění těchto úkolů může vyrůstat jen z pevného sepětí tvůrců se životem lidu, z vědomí jejich občanské spoluodpovědnosti.

Nezastupitelné místo v procesu ideologické a politickovýchovné práce mají společenské organizace. Společenské organizace se veškerou svojí činností podílejí především na rozvoji socialistické demokracie. Výrazně vzrůstá jejich podíl v procesu výchovy socialistického občana, protože jejich výchovné působení je spojeno a prostupuje proces rozvíjení individuálních a skupinových zájmů, podle kterých jsou lidé ve společenských organizacích sdruženi. Další praktický podíl na rozvoji socialistické demokracie je v tom, že prací ve společenských organizacích se členové učí spravovat společné záležitosti (řídit, kontrolovat, plánovat, organizovat společnou činnost). Přitom si uvědomují nejenom společenské souvislosti své práce, ale i politický charakter této činnosti. Konečně společenské organizace přejímají některé funkce státu a tím se podílejí na vytváření předpokladů pro přechod ke komunistické samosprávě. Aby ideologická a politickovýchovná práce společenských organizací byla stále účinnější, je nutno neustále využívat v činnosti vše, co „podněcuje tvořivou aktivitu a iniciativu občanů“.⁹

V neposlední řadě se na rozvoji ideologické a politickovýchovné práce podílí celá výchovně vzdělávací soustava. Nezastupitelné místo sehrává socialistická škola. Cílem socialistické školy je „systematicky a účinně formovat ideově politický, morální a odborný profil žáků a studentů, pěstovat v nich úctu k hodnotám vytvářeným po celé generace, lásku k vlasti a internační citění“.¹⁰ Škola je vedle rodiny nejdůležitější institucí, která může a musí ovlivňovat celou nastupující generaci, musí jí vedle odborné přípravy dát i základy ideologické a politické uvědomělosti.

Z Á V Ě R

Jedním z ukazatelů účinnosti ideologické a politickovýchovné práce je rozvoj a zvyšování politické aktivity. Hlavní obsah politické aktivity tvoří přímá účast pracujících na řízení společenských záležitostí. Základem, podnětem politické aktivity jsou vždy ekonomické zájmy určité třídy a jejím cílem je naplnění těchto zájmů.

Politická aktivita v podmínkách socialistické společnosti je tedy konečnou výrazem ekonomických zájmů dělnické třídy, zájmů, které tvoří obecný základ zájmů všech členů společnosti. Konkrétní obsah politické aktivity určuje dělnická třída prostřednictvím svého předvoje — komunistické strany. Politická aktivita se uskutečňuje prostřednictvím činnosti ve straně a i v dalších složkách socialistického politického systému. Spočívá

⁹ Sborník hlavních dokumentů XVI. sjezdu KSČ, Svoboda, Praha 1981, str. 33.

¹⁰ Sborník hlavních dokumentů XVI. sjezdu KSČ, Svoboda, Praha 1981, str. 38.

v účasti na politickoideologické a politickoorganizátorské práci — v takovém jejich spojování, které zajišťuje přímou účast na společenském řízení.

Politická aktivita lidí se tak stává jedním z rozhodujících měřítek účinnosti ideologické a politickovýchovné práce.

ОТНОСИТЕЛЬНО НЕСКОЛЬКИХ АСПЕКТОВ ФОРМИРОВАНИЯ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ

Автор занимается в своей статье некоторыми вопросами формирования социалистической личности. Статья делится на три тематические округа.

В первой части занимается рассмотрением взаимоотношения современного антикоммунистического влияния и необходимостью более эффективно интересоваться воспитанием социалистического человека. Из анализа антикоммунистических военно-политических теорий борьбы против коммунизма вытекает, что самым важным является сегодня борьба за сознание человека.

Вторая часть занимается проблематикой формирования социалистической личности. В зависимости от сущности социализма определяет три группы черт социалистической личности.

В последней части занимается рассмотрением проблематики воспитания, прежде всего с т. з. места идеологического и политического воспитания. Здесь определяются основные средства идеологической и политической деятельности.

В конце статьи подчеркивается значение политической активности, как выражение эффективности идеологической и политико-воспитательной деятельности.

